

PROPOSTA DE REVISIÓ I ACTUALITZACIÓ DEL **PLA FORMATIU I D'ACOMPANYAMENT AL DESENVOLUPAMENT PROFESSIONAL DEL PROFESSORAT DE LA UAB**

OBJECTIU DEL DOCUMENT

Presentar la revisió i actualització del Pla formatiu i d'acompanyament al desenvolupament professional del professorat de la UAB i, específicament, la formació obligatòria dirigida al professorat lector de nova incorporació.

ANTECEDENTS: EL FDES I LA “BONA DOCÈNCIA” EN EDUCACIÓ SUPERIOR

La UAB com a universitat d'excel·lència ha impulsat la formació del professorat en diferents nivells de desenvolupament professional. Tant és així que ja des de l'any 2004, va impulsar el Programa FDES, un itinerari formatiu dirigit al professorat novell amb menys de 5 anys d'experiència docent, voluntari i amb una dedicació de 175 hores.

El Pla Estratègic de la UAB 2018-2030 estableix que cal potenciar l'ús de models pedagògics innovadors i adaptats a les diferents necessitats d'aprenentatge. Incorporar a les titulacions l'aprenentatge i el desenvolupament de competències en un servei a la comunitat (aprenentatge-servei). Expressa que cal crear mecanismes per reconèixer i incentivar els models pedagògics innovadors i les millors pràctiques docents a la universitat. Mentre que, en el marc del Projecte institucional UAB-ECIU University, l'aprenentatge basat en reptes esdevé un altre referent.

Després de 18 anys d'experiència, l'any 2022, es porta a terme l'avaluació d'impacte del programa FDES. De les conclusions derivades, destaca l'impacte en la millora percebuda del procés d'ensenyament i aprenentatge del col·lectiu docent que hi participa mentre que, a nivell institucional, s'aprecia un menor impacte del programa.

En paral·lel, emergeix un moviment a nivell estatal i català que tracta d'impulsar la importància de la funció docent universitària. Aquest es concreta en:

- Des del 2018, la *Red Estatal de Docencia Universitaria* (REDU), on participen diferents universitats i persones expertes en l'àmbit de la docència universitària, inicia un treball col·laboratiu entre universitats i experts que té com a propòsit respondre a la qüestió de què significa la “bona docència” en Educació Superior, a partir de la revisió de la investigació sobre la matèria. A partir aquí, es dissenya el *Marco de Desarrollo Académico Docente* (MDAD), com una proposta de desenvolupament del professorat, i que considera quatre nivells de progressió de formes de concebre i practicar la docència. Els precedents que han inspirat la construcció del MDAD provenen de les universitats holandeses que van dissenyar i acordar de manera autònoma la *University Teaching Qualification* (UTQ, 2008), de les universitats del Regne Unit amb la posada en marxa del *United Kingdom Professional Standards Framework* (2011) i de l'*Australian University Teaching Criteria and Standards Framework* de les universitats australianes.
- En el context català, el grup de treball sobre formació del professorat del programa

Margalida Comas ha estat un altre referent destacat en l'elaboració de propostes sobre la formació dirigida al professorat novell.

Tant el MDAD com el programa Margalida Comas arriben a conclusions similars sobre cap a on s'ha de dirigir la transformació de la formació del professorat universitari. Aquesta transformació implica:

- Fomentar un canvi qualitatiu profund en la manera d'entendre què significa aprendre i ensenyar: l'aprenentatge com a transformació. La docència gira al voltant d'experiències i reptes d'alt nivell, desenvolupats en entorns segurs, caracteritzats per la inclusió de l'estudiantat, l'autoregulació, el suport cognitiu i emocional, la comprensió profunda i el pensament crític (Paricio, Fernández i Fernández, 2019)¹.
- Avançar en la millora de les concepcions del professorat, com a personal acadèmic, integrant la docència com a problema i objecte de recerca (Paricio, Fernández i Fernández, 2019).
- Construir i desenvolupar programes educatius i formatius per al professorat més participatius i dialogats amb les facultats, centres i departaments que facilitin l'intercanvi d'experiències, coneixements i respectin les diferències entre disciplines (Gibbs, 2013; Holt, Palmet i Challis, 2011)².
- Caminar cap a una docència i un aprenentatge d'acord amb el Scholarship of Learning and Teaching (enfocament SoTL, Boyer, 1990 i Shulman, 2004)³: diferents nivells d'aprenentatge, basat en evidències, incloent-hi la reflexió sobre la pròpia pràctica, l'aprenentatge per parells i la investigació i la innovació de la docència. Centrat en l'aprenentatge i en la coordinació i el treball col·laboratiu.

En aquest punt, l'any 2023 s'aprova la LOSU que acaba d'impulsar la transformació del FDES en un nou programa formatiu i d'acompanyament al desenvolupament professional del professorat de la UAB: al preàmbul s'especifica que la Llei reforça la docència, a l'article 6 s'estableix la docència de qualitat amb l'ajuda de la formació, i a l'article 78 s'expressa la formació inicial obligatòria per a docents.

En la mateixa línia de la LOSU, l'ANECA ha desenvolupat el model d'avaluació docent "Docentia", destacant que les universitats han de tenir un Pla de formació que garanteixi la qualitat de la docència davant de les agències d'avaluació, per a després poder acreditar la qualitat de la docència del seu professorat. Així, les agències d'avaluació revisen el seu marc d'avaluació i, dins d'aquesta reconsideració, un dels criteris fonamentals per avaluar el professorat, també pel que fa a les figures de professorat permanent, és la formació que hagi realitzat.

En aquest context, la Unitat de Formació i el seu grup de coordinació van revisar la formació per a la millora i la innovació docent i va dissenyar el Pla de formació i acompanyament al desenvolupament professional del professorat on es van establir 4 nivells (bàsic, iniciació, aprofundiment, i millora i transformació). El Pla va fixar 175 hores de formació obligatòria per

¹ Paricio, J, Fernández, A y Fernández, I. (Eds). *Cartografía de la buena enseñanza universitaria. Un marco para el desarrollo del profesorado basado en la investigación*. Narcea.

² Gibbs (2013). Reflections on the changing nature of educational development. *International Journal of Academic Development*, (18), 1, 4-14.

Holt, D, Palmer, S & Challis, D. (2011). Changing perspectives: strategic contributions of teaching and learning centres to academic development in Australian higher education. *International Journal of Academic Development* (16), 1, 5-17.

³ Boyer, E. (1990). *Scholarship reconsidered*. The Carnegie Foundation.

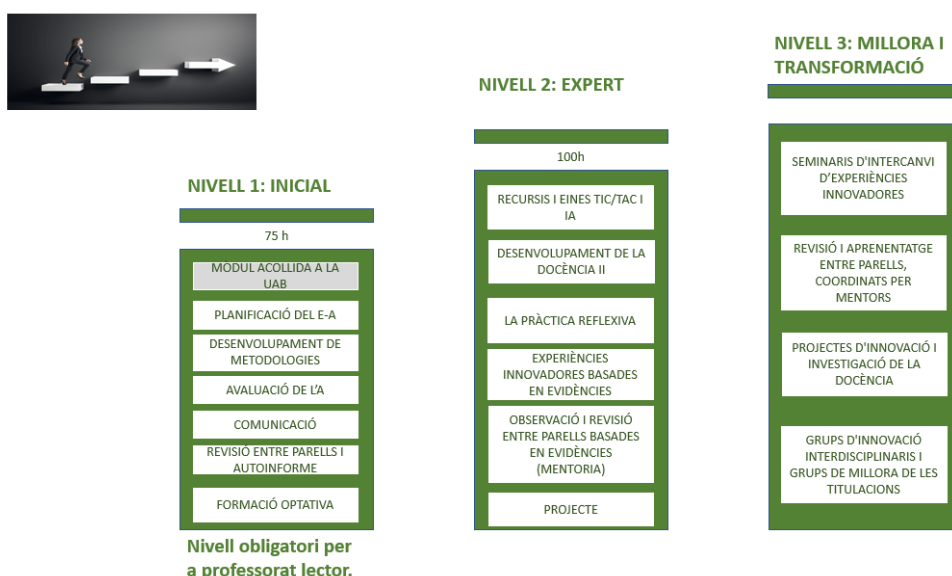
Schulman, L.S. (2004). *Teaching as Community Property: Essays on Higher Education*. Jossey-Bass.

al professorat lector, 25 de les quals s'havien de realitzar en el primer any de contracte. Aquest Pla es va presentar a l'Equip de Govern i es va aprovar a la CAA de novembre del 2023.

El març del 2024 es va organitzar la primera convocatòria de les activitats obligatòries de nivell inicial dirigides a professorat lector de nova incorporació. Després d'avaluar els resultats de la primera edició del programa i recollir els suggeriments i propostes de la comunitat docent, es va proposar una revisió i actualització d'aquest amb els resultats que es detallen seguidament.

ACTUALITZACIÓ DEL PLA FORMATIU I D'ACOMPANYAMENT AL DESENVOLUPAMENT PROFESSIONAL DEL PROFESSORAT DE LA UAB

L'estructura del Pla actualitzat queda articulada al voltant dels següents nivells de desenvolupament professional docent.

PROGRAMA FIDU Programa de formació d'iniciació a la docència universitària	Certificació específica del programa o curs d'especialització	NIVELL 1: iniciació a la docència universitària 75 hores	OBLIGATORI professorat LECTOR
PROGRAMA EXPERT Programa d'expertesa i excel·lència en la docència universitària	Certificació específica de programa o diploma d'especialització (pendent de consulta)	NIVELL 2 : expert en docència universitària 100 hores	No obligatori, dirigit al PDI de la UAB
PROGRAMA INVEST Programa de formació per a la investigació i la innovació en i per a la docència	Certificació específica de programa o diploma d'especialització (pendent de consulta)	NIVELL 3: millora i transformació de la docència	No obligatori, dirigit al PDI de la UAB Vinculació entre formació investigació - innovació de la docència

PROGRAMA DE FORMACIÓ D'INICIACIÓ A LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA (FIDU – 75h) – REVISAT I ACTUALITZAT

Característiques principals

La formació es farà en els dos primers anys de contracte. Preferiblement, el gruix de la formació s'haurà de realitzar durant el primer any de contracte, tal i com estableix la LOSU, però per tal d'adequar-nos a les necessitats i circumstàncies del professorat lector i facilitar la realització del programa, es permet fer-lo durant els dos primers anys de contracte.

Obligatori pel professorat lector (Art. 78 LOSU⁴) i molt recomanable per a altres figures de professorat que s'incorporin a la UAB.

Continguts basats en pilars SoTL i alineats als nivells i dimensions del MDAD.

Diversificació de les estratègies metodològiques de formació, aprenentatge i oportunitats formatives (autoaprenentatge, cursos presencials, seminaris, tallers, etc.) i modalitats flexibles d'impartició de la formació segons les necessitats de cada contingut d'aprenentatge. Diversificació més gran a mesura que s'avança cap a nivells de major expertesa.

Activitats formatives que combinen diferents modalitats (asíncrona i síncrona) i reserva d'hores destinades al treball autònom fora de l'aula. Exemple d'estructura possible:

- 2 hores de treball previ asíncron al campus virtual.
- 6 hores de treball síncron a l'aula.
- 2 hores de treball autònom dedicades a la reflexió individual, que faciliti la transferència a la docència i que acabarà formant part d'un autoinforme final.

Mòduls amb un professorat principal que a la vegada actua coordinant aquests.

En el Mòdul de revisió i autoinforme: incorporació de l'observació a l'aula, l'autoreflexió i la revisió entre iguals.

Més èmfasi en la reflexió docent (autoinformes, portafolis i altres eines) i elaboració de propostes de millora connectades amb la docència impartida.

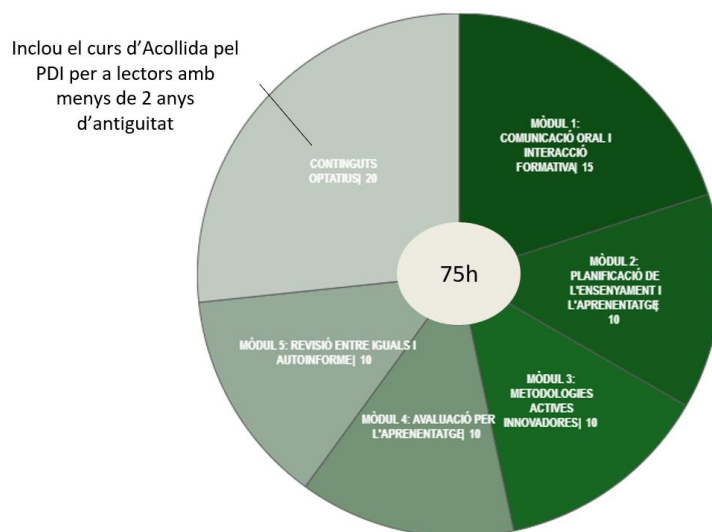
Consideració de la incorporació de la figura de mentor.

⁴ Art 78 LOSU "b) Para el desarrollo de su capacidad docente, las Profesoras y Profesores Ayudantes Doctores deberán realizar, en el primer año de contrato, un curso de formación docente inicial cuyas características serán establecidas por las universidades, de acuerdo con sus unidades responsables de la formación e innovación docente del profesorado."

L'obligatorietat és per a professorat lector contractat a partir del 12/4/2023, data d'entrada en vigor de la LOSU. Per a la resta de professorat lector amb contracte anterior a la data, serà recomanable.

El col·lectiu destinatari de les activitats del FID i del FAD serà el professorat lector però la resta de col·lectius s'hi podran inscriure si hi ha places disponibles.

Organització dels continguts

Continguts troncal

Mòdul 1: Comunicació oral i interacció formativa (15h). Estratègies discursives: exposició de continguts, argumentació i gestió de la controvèrsia. Estratègies per gestionar i atendre a la diversitat, tutoria acadèmica (eines, estratègies i indicadors), plans i protocols d'atenció a l'estudiantat. Clima, motivació, participació, diversitat i gestió de conflictes a l'aula.

Mòdul 2: Planificació de l'ensenyament i l'aprenentatge (10h). Com ha d'aprendre l'estudiantat universitari avui?: estratègies d'aprenentatge. Com planifiquen l'aprenentatge?: principis, criteris i estratègies. Planifiquem atenent a la diversitat de l'estudiantat: el disseny universal d'aprenentatge. Com elaborem les guies docents, integrant les competències genèriques de la UAB, tenint en compte el model UAB i els principis del disseny universal d'aprenentatge?

Mòdul 3: Disseny i desenvolupament de metodologies actives innovadores i recursos per l'aprenentatge (10h). Disseny i desenvolupament de metodologies: Aprenentatge-servei (ApS), Aprenentatge basat en problemes i projectes (ABP), Aprenentatge basat en reptes (ABR), estudi de casos, simulacions, etc. Foment de la emprenedoria, indicadors per a la seva avaluació. Avantatges i inconvenients de l'ús de la IA en el procés d'aprenentatge.

Accessibilitat dels recursos. Eines avançades de l'aula Moodle, eines TIC-TAC per al treball cooperatiu i l'aprenentatge autònom.

MÒDUL 4: Avaluació per l'aprenentatge i de competències (10h). Avaluació de l'aprenentatge i de competències generals, específiques i transversals. Avaluació continuada, formativa i sumativa, l'avaluació única, estratègies i instruments d'avaluació. Feedback formatiu per a l'autoregulació. Eines TIC-TAC per a l'avaluació.

MÒDUL 5: Revisió entre iguals i autoinforme (10h). Estratègies per a la revisió entre iguals. Reflexió sobre la pròpia pràctica docent. Observació a l'aula. Elaboració d'autoinforme de millora de la pròpia docència.

Continguts optatius

Caldrà realitzar activitats formatives de millora i innovació organitzades amb la col·laboració de la Unitat de Formació:

- Les persones que porten més de 2 anys d'antiguitat a la UAB, han de fer 20 hores optatives.
- Les persones que porten menys de 2 anys d'antiguitat a la UAB, han de fer 15 hores optatives, més les 5 hores del Curs d'Acollida pel PDI: context UAB.

Activitats d'especialització de millora de la docència universitària a escollir d'entre l'oferta formativa de la Unitat de Formació, realitzades anteriorment o durant els dos primers anys de contracte com a professorat lector. Cal haver obtingut el certificat de superació de l'activitat.

Activitats recollides a la Convocatòria de formació a mida (millora de la docència universitària) organitzades per les facultats i per la Unitat de Formació, realitzades anteriorment o durant els dos primers anys de contracte com a professorat lector. Cal haver obtingut el certificat de superació de l'activitat.

Activitats d'especialització de millora de la docència universitària organitzades directament per les facultats o departaments de la UAB i de fora de la UAB, validades per la comissió de la convalidació de la Unitat de Formació. Realitzades anteriorment o durant els dos primers anys de contracte com a professorat lector. Cal haver obtingut el certificat de superació de l'activitat.

CURS D'ACOLLIDA PEL PDI: CONTEXT UAB 5 hores de treball: en línia asíncrona (campus virtual).

Activitat 1: La UAB organització i model educatiu (2,5h). Objectius institucionals, estructures i organització de la UAB. Model de docència i competències de la UAB i disseny universal per a l'aprenentatge, segons el que estableixen la LOSU i el RD 822/2021. Normativa acadèmica UAB. Accessibilitat i inclusió.

Activitat 2: Serveis, Plans i Programes de la UAB: suport a la docència i atenció a l'estudiantat (2,5h). Serveis: Servei d'Igualtat i Diversitat, SAS, Servei de Llengües, Serveis multimèdia, Servei d'Ocupabilitat, ICE, Openlabs, Oficina de reptes, Unitat de Formació, OQD, Protecció de dades, Biblioteques, Parc de Recerca, Dinamització Comunitària, SIDs, etc. Plans i Programes: pla d'acció tutorial, pla d'igualtat, protocol contra l'assetjament sexual, pla de llengües i política lingüística (català com a llengua vehicular), protocol d'ajustos curriculars, pla d'emprenedoria, etc.

Convalidacions

Es crearà una comissió per a valorar les convalidacions.

Es pot sol·licitar la **Convalidació TOTAL** del programa en els següents casos:

- Haver realitzat satisfactòriament el programa FDES de la UAB (175h).
- Haver realitzat satisfactòriament programes de formació per a la docència universitària (tipus FDES) no organitzats per la Unitat de Formació de la UAB per valor de com a mínim 75h.
- Cursos de formació per la docència universitària organitzats per la Unitat de Formació de la UAB per valor de com a mínim 75h, un cop valorats els continguts.
- Cursos de formació per la docència universitària no organitzats per la Unitat de Formació de la UAB per valor de com a mínim 75h, un cop valorats els continguts.
- Acreditar mínim un tram de docència autonòmic, amb una valoració de B en les cinc dimensions de l'avaluació de l'activitat docent.

Es pot sol·licitar la **Convalidació PARCIAL** de mòduls en els següents casos:

- Per al mòdul d'acollida, de coneixement de la institució: convalidació quan es tingui una antiguitat acumulada major de 2 anys a la UAB.
- Per a cursos amb continguts similars: a) organitzats per la Unitat de Formació de la UAB, convalidació d'ofici (es publicarà una taula de correspondències); i b) organitzats per altres universitats, entitats, administracions, etc. i és necessari aportar documentació acreditativa.

- Ser IP o co-IP d'un projecte d'innovació docent (amb temàtiques vinculades, entre d'altres, amb metodologies actives i innovadores, planificació de la docència, diversitat i acció tutorial i avaluació), reconegut en les convocatòries de la UAB i, en cas de fora de la UAB, caldrà valorar el tipus de projecte d'innovació i convocatòria competitiva.

NOTA: Per aquelles persones que es trobin en transició entre el programa inicial i aquesta revisió i actualització, se li convalidaran totes les activitats realitzades i caldrà que facin activitats per valor de les hores que li manquin a escollir entre les activitats troncal establertes. Necessitaran una versió a mida del programa.

Calendari

- Desembre: Presentació a la CAA de la UAB de la proposta de revisió i actualització.
- Desembre: Redisseny de continguts específics.
- Gener-Febrer: Publicació de les noves activitats i comunicació del procés de convalidació.
- Març-Juliol: Realització de les activitats formatives.

Propers passos per a treballar pel reconeixement

Es pretén articular el programa dins un sistema d'incentius en que la formació sigui un element clau en tots els processos de formació i desenvolupament i d'avaluació docent:

- Treballar per a què es reconegui com a titulació de Diploma d'Especialització, si es finalitzen els 3 nivells.
- Inclusió com a criteri dins dels trams docents, considerat com a requisit o mèrit preferent en la sol·licitud del primer tram.
- Inclusió com a mèrit o requisit dins de l'informe de seguiment intermedi que realitzen les direccions de Departament del professorat lector.
- Inclusió com a mèrit dins dels concursos de places de professorat agregat i de titular d'universitat.
- Es considerarà com a un mèrit a les sol·licituds de professorat lector en la valoració dels projectes d'innovació docent de la UAB.